

Л.М.Корнієнко
Л.М.Корниенко
L.M.Korniienko

Сумський національний аграрний університет
Сумский национальный аграрный университет
Sumy National Agrarian University

РОЗУМІННЯ МОВИ ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРУ

ПОНИМАНИЕ ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРУ.

LANGUAGE UNDERSTANDING THROUGH CULTURE.

Анотація. У статті аналізується роль і значення поняття мовної картини світу, висвітлюється питання розуміння мови через культуру.

Автор звертає увагу на те, що мова і культура взаємопов'язані з цілою низкою напрямків, зокрема, складовою частиною культури є культура використання мови.

Знання того, як влаштована модель світу є важливим як для перекладу так і для усвідомлення можливого непорозуміння між носіями різних мов.

Аннотация. В статье анализируется роль и значение понятия языковой картины мира, освещается вопрос понимания языка через культуру.

Автор обращает внимание на то, что язык и культура взаимосвязаны по целому ряду направлений, в частности, составной частью культуры является культура использования языка.

Abstract. The article analyzes the role and significance of the concept of a linguistic picture of the world, highlights the issue of understanding the language through culture.

The author draws attention to the fact that language and culture are interconnected in a number of areas, in particular, the culture of language use is an integral part of culture.

Knowing how the model of the world works is important for both translation and awareness of a possible misunderstanding between speakers of different languages.

Ключові слова: культура, інформація, мова, носії мови, мовна картина світу.

Ключевые слова: культура, информация, язык, носители языка, языковая картина мира

Key words: culture, information, language, language speakers, linguistic picture of the world

У лінгвістиці існує поняття - мовна картина світу, тобто сукупність уявлень, яка історично склалася в повсякденній свідомості народу і знайшла своє відображення в мові. Це свого роду колективна філософія, система поглядів, частково універсальна, а частково національно-специфічна.

Поняття мовна картина світу або мовна модель світу пов'язані з тим, що кожна мова нав'язує носіям мови деякі уявлення про навколишню дійсність, до того ж ці уявлення багато в чому бувають однаковими для різних мов, але в багатьох моментах вони відрізняються.

Наприклад, для носіїв української мови здається абсолютно очевидним, що психічне життя людини підрозділяється на інтелектуальне і емоційне. Причому за інтелектуальне відповідає голова, а за емоційне швидше серце. Носіям української мови абсолютно зрозуміло, що означає «Розум з серцем не в ладах». І носіям української мови здається, що так влаштоване життя. Коли людина хвилюється вона хапається за серце, але як це не здається дивним, виявляється, що в інших мовах все відбувається по іншому. У деяких африканських мовах за психічне життя відповідає в основному печінка. І можна вважати, що носії цих мов сказали б «У нього добра печінка». Звичайно ж, для носіїв української мови «добра печінка» бути не може, це скоріше орган роздратування, у людини може щось, чи хтось «сидіти в печінці», або особливо за роздратування відповідає жовч: буває «жовчний» характер, «жовч розлилася по тілу» , це зрозуміло, що пов'язано з роздратуванням. А добрі почуття, для носіїв української мови, пов'язані з серцем або з душею.

Для деяких мов Океанії психічне життя пов'язане з нутрощами людини, у нас нутрощі можуть бути тільки органами інтуїції, кажуть «нутром чує», але ж знову це все таки рідкісний і не характерний вираз, а головне для нас голова і серце.

Але «західні» мови, такі як англійська, французька влаштовані майже так само як українська. У них теж голова відповідає за думки, за емоції відповідає серце. І цілком природньо припустити, що сучасні носії цих мов, також як і

носії української мови, якщо щось згадають, можуть ляснути себе по голові, замислившись – почухати потилицю, а хвилюючись можуть хапатися за серце.

Але в одному відношенні ці мови відрізняються від української, а саме, колись в цих мовах, на більш ранній стадії їх існування, серце було органом пам'яті, і до цих пір «знати напам'ять» англійською звучить як «by heart», буквально знати серцем, французькою «par coeur» теж знати серцем. Для українців це здається дивним, вчити таблицю множення серцем носії української мови не будуть. Для них органом пам'яті є виключно голова. Але і для носіїв «західних» мов цей вислів є скоріше вже застарілим; це те, що залишилося в мові як свідчення якоїсь ранньої стадії її існування. Таким чином картина світу змінюється в ході історії мови. Тобто мова і культура взаємопов'язані з цілої низки напрямків, зокрема, складовою частиною культури є культура використання мови.

Коли ми починаємо вивчати іноземні мови, ми часто стикаємося з певними словами, які не мають природного і простого перекладу на нашу мову. І це теж пов'язано з особливостями відповідної культури. Скажімо в англійській мові в рекламі дуже активно використовується слово «adventure» (пригода) і для носія англійської мови, особливо для американської англійської, воно позитивно забарвлене. Коли ця реклама буквально перекладається на українську мову, то часто виникає комічний ефект, тому що для українців слово «пригода» забарвлене далеко не настільки позитивно. Коли автомобіль рекламувався слоганом «Наповни свій день пригодами», то це викликало саркастичні коментарі у більшості українських користувачів Інтернету.

Міжнародне нерозуміння може виникати в разі буквального перекладу з однієї мови на іншу без врахування особливостей відповідної культури. Коли носій англійської мови питає свого українського колегу, який приїхав стажуватися в американському університеті і закінчив стажування, чи був він щасливий під час стажування - «Нарру», носій української може з подивом запитати «Що таке щастя?» і думати, як американець легко кидається словом «щастя». А американець в цей час буде думати, що українці схильні до того,

щоб розводити філософію на порожньому місці. А сенс в тому, що для сучасної англомовної культури, «щастя» - менш вимогливе слово, люди можуть бути щасливі від якоїсь доповіді, або від того, що кава в літаку була потрібної температури і т.п.

Ми бачимо, що знання того, як влаштована модель світу буває важливим як для перекладу так і для усвідомлення можливого непорозуміння між носіями різних мов. Тому вивчення іноземних мов в ВНЗ варто було б доповнити вивченням історії культури країн носіїв даних мов у вигляді додаткових спецкурсів або окремих модулів в рамках дисципліни іноземної мови.